

Sak 12/21 Kvote for betinget skadefelling av gaupe i region 3/Oppland i 2021

Sekretariatet tilrår at rovviltnemnda i region 3 fatter vedtak om:

- **Kvote for betinget skadefelling på gaupe i region 3/Oppland på 1 dyr**
-

Styrende dokumenter

Naturmangfoldloven

Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven), av 19.6.2009 nr. 100, legger rammen for forvaltningen av naturressursene, jf. § 1. Etter § 5 skal artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og artene skal forekomme i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Naturmangfoldloven § 7 sier at prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet og vurderingene skal framgå av beslutningen. Tiltak etter naturmangfoldloven skal også avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, jf. § 14. En slik avveining skal ikke medføre at målet i § 5 fravikes, men at tiltaket vil kunne medføre at målsettingen nås på annen måte eller i annet tempo enn hvis naturmangfoldet hadde vært eneste hensynet å ta, jf. prinsippet om geografisk differensiert rovviltforvaltning i rovviltforskriften § 1.

Rovviltforskriften

Rovviltforskriften § 3 første ledd definerer de nasjonale bestandsmålene for brunbjørn, gaupe, jerv og ulv, mens de regionale bestandsmålene for Hedmark er gitt i § 4 første ledd bokstav e. For gaupe er det nasjonale bestandsmålet for gaupe er 65 ynglinger, og det regionale bestandsmålet for gaupe i region 3 Oppland er 5 ynglinger. Når gaupebestanden ligger over det regionale bestandsmålet har rovviltnemnda myndighet til å fatte kvote for betinget skadefelling, jf. § 8. Det er et absolutt krav om at nemnda må være beslutningsdyktig i henhold til § 7 tredje ledd. Ved vurdering om nemnda har myndighet legges gjennomsnittet for de siste tre års ynglinger for gaupe til grunn, jf. rovviltforskriften § 7 første ledd femte punktum.

I § 7 andre ledd heter det:

Rovviltnemndens vedtak skal bygge på den regionale forvaltningsplanen for rovvilt, data om biologiske og bestandsmessige forhold og om skade- og konfliktsituasjonen, jf. forskriften § 3 tredje ledd og § 6.

Det er Nasjonalt overvåkningsprogram for rovvilt som skal gi data om status og utvikling i bestandene, jf. § 3 siste ledd. Når kvote etter forskriften §§ 8, 10 og 11 er vedtatt, belastes irregulær avgang av rovvilt i regionen denne kvoten, jf. § 7 siste ledd.

Om skadefelling

Skadefelling er hjemlet i naturmangfoldloven § 18, første ledd bokstav b, jf. rovviltforskriften § 8; skadefelling av brunbjørn, gaupe, jerv og ulv er et virkemiddel for å avhjelpe akutte skadesituasjoner som kan oppstå på husdyr eller tamrein. Rovviltnemnda eller Miljødirektoratet setter en kvote for betinget skadefelling, jf. rovviltforskriften henholdsvis §§ 8 og 13, og fellingstillatelse gis av Statsforvalteren innenfor den kvote og de vilkårene som er satt, jf. § 9, og føringer gitt i rovviltforliket. Kvoten som vedtas gjelder i perioden 1. juni til 15. februar, jf. § 8 første ledd siste punktum.

Skadefelling retter seg mot enkeltindivider, og er ikke et virkemiddel som kan benyttes til å regulere bestanden. Regulering av bestandsstørrelsen skal skje gjennom lisensfelling eller kvotejakt. Kvoten for betinget skadefelling kan derfor heller ikke direkte sammenlignes med en kvote for lisensfelling eller kvotejakt. Kvoten settes blant annet ut ifra det en forventer er realistisk at kan bli felt under skadefelling gjennom beitesesongen.

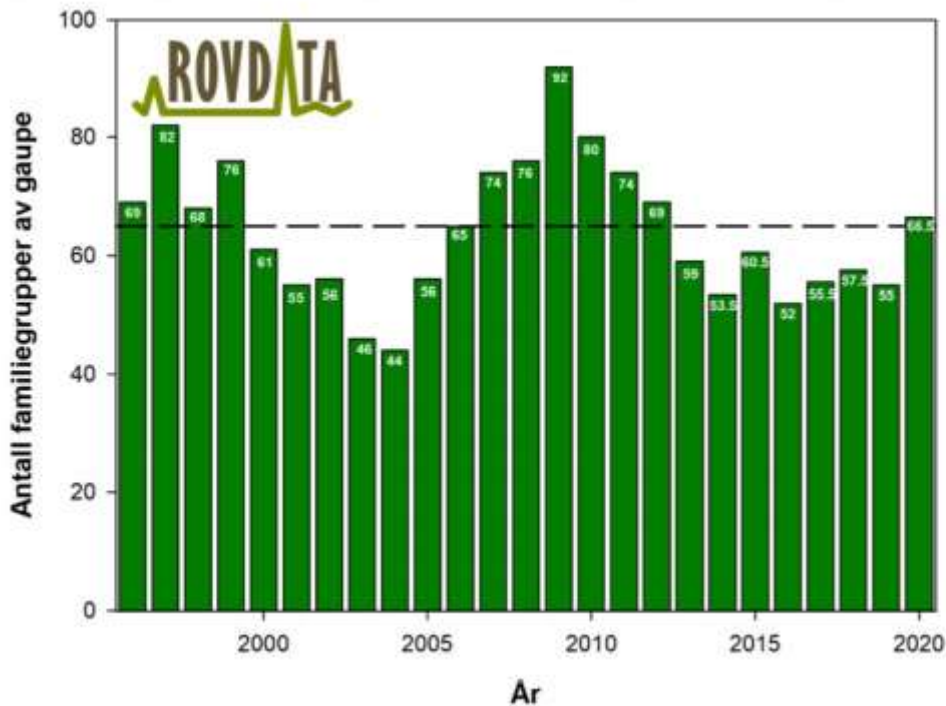
Vedtak om skadefelling er frikoblet fra grunneierretten.

Bestandsstatus og -utvikling hos gaupe i region 3/Opland

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling hos gaupe i Norge blir overvåket ved hjelp av to metoder. For det første gjøres det hvert år en beregning av minimum antall familiegrupper på bakgrunn av observasjoner av familiegrupper over hele landet. Ut fra antall registrerte familiegrupper kan totalbestanden beregnes. I tillegg er det i deler av landet (Oppland inkludert) opprettet et fast nettverk av takseringslinjer som går hver vinter. Utviklingen i gaupebestanden kan følges over tid gjennom eventuelle endringer i sporkryssingsfrekvens på linjene ("gaupeindeks").

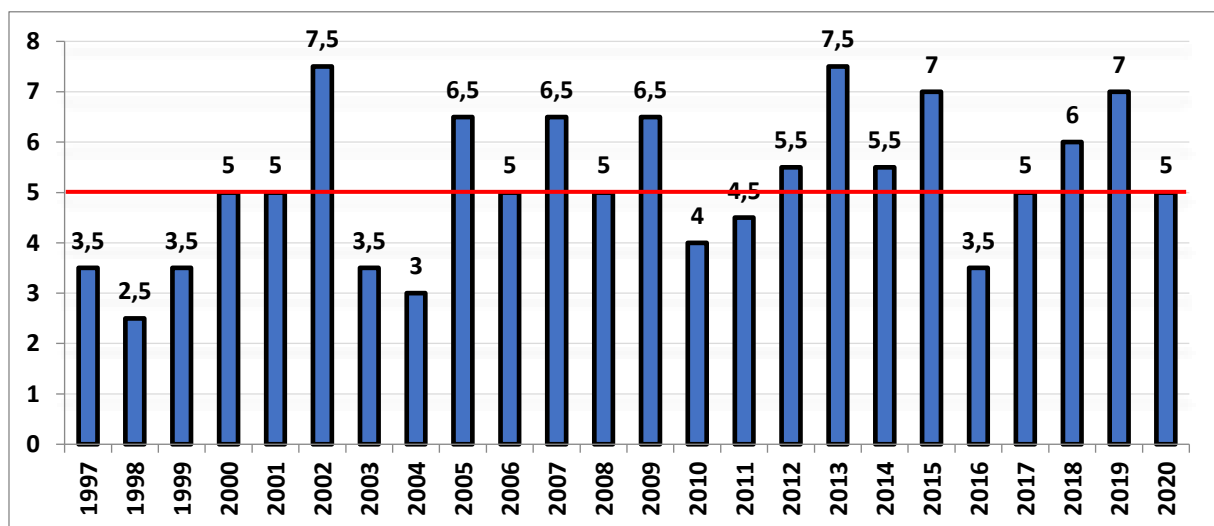
I tillegg til standard systematisering av familiegrupperregistreringer har Rovviltnemnda og Statsforvalteren i samarbeid med bl.a. NJFF Oppland igangsatt en supplerende registrering av gaupe i fylket. Dette ble første gang gjennomført i 2007 og har senere blitt videreført og forsterket.

På landsbasis hadde gaupebestanden sin siste topp i 2009 med 92 ynglinger. Siden den gang har antall familiegrupper blitt redusert med 7-14 % årlig frem til 2016, med unntak av i 2015 hvor det var en økning til 60,5 familiegrupper mot 53,5 i 2014. I 2016 var det på landsbasis igjen en nedgang til 52 familiegrupper, mens bestandsestimatet hadde en liten økning til 2018 der bestandsestimatet var 57,5 familiegrupper. I 2020 er bestandsestimatet 66,5 familiegrupper. Gaupebestanden ligger for første gang på åtte år under over det fastsatte nasjonale bestandsmålet på 65 ynglinger av gaupe fastsatt av Stortinget i 2004 (figur 1).

Figur 1. Antall familiegrupper av gaupe før jakt i årene 1996-2020.

I region 3/Oppland ble det i perioden 2018-2020 registrert henholdsvis 6, 7 og 5 familiegrupper (Figur 2). Dette gir et snitt på 6 ynglinger for denne 3-års perioden. Bestandsmålet i region 3/Oppland er dermed oppnådd.

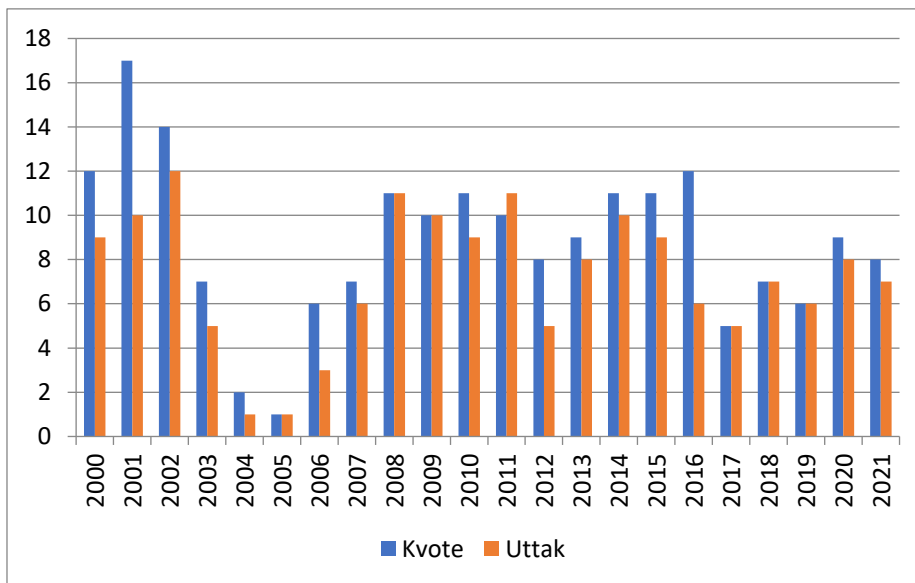

Figur 2. Registrerte familiegrupper av gaupe i Oppland 1997-2020. Antall ynglinger er registrerte ynglinger før jakt, i all hovedsak familiegrupper registrert i perioden 1. oktober til 28. februar det enkelte år. Den røde streken markerer bestandsmålet.

Etter NINAS prognosemodell (NINA-rapp 1679) er det beregnet at det er 26% sannsynlig at vi vil ligge under bestandsmålet på 5 familiegrupper i 2021. Det er sannsynlig at vi vil ligge i 75% intervallet [4,8-8,6] med et middel på 6,2 (mest sannsynlig). Grunnlaget for dette familiegruppereregistering og uttaket av gaupe i 2020.

Avgang av gaupe

Region 3/Oppland har hatt kvotejakt de siste årene, da det regionale bestandsmålet har vært nådd. Avgang er vist i figur 3.

Figur 3. Avgang i Region 3/Oppland 1995-2021.

Det ble under kvotejakta i 2021 felt 7 dyr, der hovedandelen ble felt utenfor forvaltningsområdet for gaupe (figur 4).

Figur 4. Uttak under kvotejakt i region 3, 2021.

Tap og skadesituasjon for husdyr og tamrein på beite

Det har vært en nedgang i dokumenterte og antatt tap av sau til gaupe i region 3, i perioden 2010 fram til og med i dag (Tabell 1).

Tabell 1. Sau påvist tatt av gaupe i Oppland 2010 - 2019

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
76	47	40	54	50	31	25	46	14	23	18

I perioden 2005-2011 var antall sau erstattet som tatt av gaupe i Oppland relativt stabilt, med rundt 1400-1500 dyr erstattet årlig, med unntak av 2009 da 1321 dyr ble erstattet som tatt av gaupe. Tapene til gaupe har gått ned de siste årene, og i 2020 ble 418 dyr erstattet som tatt av gaupe.

Det er de senere år ikke dokumentert tap av tamrein til gaupe, men det erstattes jevnlig noe tap (Tabell 2).

Tabell 2. Tamrein erstattet som tatt av rovvilt i driftsårene 2011/12 - 2017/18

10/11	11/12	12/13	13/14	14/15	15/16	16/17	17/18	18/19	19/20
76	15	9	7	0	6	0	5	5	0

Vurderinger og innstilling fra sekretariatet

Om rovviltnemndenes myndighet

Rovviltnemndene har myndighet til å fatte vedtak om kvote for betinget skadefelling, jf. forskriften §§ 7 og 8, når bestanden av den enkelte art ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for regionen, jf. forskriften § 4. Nemndens myndighet skal for gaupe baseres på dokumenterte data om siste års ynglinger fra Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt, jf. forskriften § 3 tredje ledd. Vurdering om nemndene har myndighet skal baseres på siste offisielle statusrapport: «Antall familiegrupper, bestandsestimat og bestandsutvikling for gaupe i Norge i 2020. NINA Rapport 1846». Ifølge denne rapporten er det seks familiegrupper i region 3, basert på årene 2018-2020. Bestandsmålet for regionen er dermed nådd.

Vurderinger i forhold til hjemmelsgrunnlag

Rovviltnemnda har myndighet til å fatte vedtak om kvote for betinget skadefelling, jf. rovviltforskriften § 8, når kravene i § 7 og det regionale bestandsmålet for gaupe, jf. § 4 første ledd bokstav e, er oppfylt. Data for de tre siste årene legges til grunn for gaupe, jf. § 7 første ledd, femte punktum. Gjennomsnittet for de tre siste årene hvor yngling er kjent (2018, 2019 og 2020) er på 6. Sekretariatet anser det som sannsynlig at bestandsmålet nås i 2019-2021, gitt antall ynglinger de siste år. Etter sekretariatets vurdering har derfor nemnda myndighet til å fastsette kvote for skadefelling av gaupe i 2020, jf. rovviltforskriften § 8, jf. også §§ 4 og 7.

Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 skal ligge til grunn for all utøving av offentlig myndighet som berører naturmangfoldet, jf. § 7, og vurderingene skal framgå av beslutningen. Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap, jf. naturmangfoldloven § 8, jf. også rovviltforskriften § 7 andre ledd og § 3 tredje ledd. Biologien og økologien til gaupe er godt undersøkt, og gjennom Nasjonalt overvåkningsprogram for rovvilt følges bestandsstatus og -utvikling for arten godt. Imidlertid er det vanskelig å beskatte små bestander; for hard beskatning behøver ikke å synes før etter flere år, og selv små tilfeldigheter i bestanden kan føre til at rekrutteringen blir dårligere en tid.

Sekretariatet viser til prinsippet om differensiert forvaltning av rovvilt, jf. rovviltforskriften § 1 og forvaltningsplanen for rovvilt i Hedmark. Med 'differensiert forvaltning' menes at *"hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltartene"*. Forvaltningsplanens "sonering" mellom prioriterte beiteområder og områder som er viktige for å oppnå bestandsmålene for rovvilt vil ligge til grunn for Statsforvalterens vurderinger ved saksbehandling av søknader om fellingstillatelse. Terskelen for å innvilge en fellingstillatelse vil være høyere i områder som er prioritert for å oppnå bestandsmålet for rovvilt enn i prioriterte beiteområder. Ved å nytte differensiert forvaltning, mener sekretariatet at prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, herunder lokalisering, i naturmangfoldloven § 12 er ivaretatt.

Ut ifra den vitenskapelige dokumentasjonen som foreligger om bestandsstatus og utvikling for gaupe i region 3/Oppland mener sekretariatet å ha tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag til å kunne anbefale en kvote for betinget skadefelling av gaupe, uten at den samlede belastningen blir for stor og irreversible skader vil påføres bestanden, jf. naturmangfoldloven §§ 8 og 10. Paragrafene 9 og 11 anses ikke som relevante i denne sammenheng.

Om kvote for betinget skadefelling

Det er et begrenset antall søknader om skadefellingstillatelse på gaupe hvert år. Det er ikke felt gaupe på skadefellingstillatelse i Oppland på sommerstid de siste årene, og det anses å være vanskelig å få felt gaupe uten sporsnø. Det har forekommet noe skader i inngjerdede beiter samt noe skader i utmark, og sekretariatet anser at det er nødvendig med en kvote for betinget skadefelling også av gaupe for å kunne håndtere slike og andre akutte skadetilfeller, inkludert skadesituasjoner i reinbeiteområdene.

Sekretariatet mener at rovviltnemnda kan vedta en kvote for betinget skadefelling på gaupe. Med bakgrunn i kjent avgang av gaupe de senere år, kunnskap om bestandsmessige forhold og føringer i forvaltningsplanen, samt siste års omfang av gaupeskadene, anbefaler sekretariatet en kvote for betinget skadefelling på 1 gaupe i Region 3/Oppland også i 2021.

Kilder:

- [Antall familiegrupper, bestandsestimat og bestandsutvikling for gaupe i Norge i 2020. NINA Rapport 1846.](#)

Sekretariatets innstilling til vedtak

1. Om nemndas myndighet

Rowiltnemnda viser til de nasjonale målsettingene om 5 årlige ynglinger av gaupe i region 3/ Oppland. Nemnda anser at bestanden av gaupe ligger over det regionale bestandsmålet, og at nemnda har myndighet til å fatte vedtak om kvote for skadefelling av gaupe i 2021, jf. rovviltforskriften §§ 8, jf. også §§ 4 og 7.

2. Om størrelse på kvote

For å forebygge skader på husdyr og tamrein forårsaket av gaupe anser rowiltnemnda at det er behov for en kvote for betinget skadefelling i region 3. Nemnda har fått forelagt den siste tilgjengelige vitenskapelige kunnskapen om gaupas bestandsstatus og -utvikling i region 3.

*Nemnda viser til sekretariatets faglige vurderinger om at den foreslåtte skadefellingskvoten på **1** gaupe ikke vil påføre bestanden irreversibel skade eller en for stor samlet belastning.*

Forvaltningsplanen for rovvilt i region 3 vil ligge til grunn for iverksettelse av eventuelle fellingstillatelser, jf. også rovviltforskriften §§ 1, 6 og 9.